

ikke blot havde testamenteret tegningerne til Handels- og Søfartsmuseet på Kronborg, men tillige sin villa, så de økonomiske betingelser kunne være til stede for en udgivelse – men det var også de eneste betingelser, testamentet rummede.

Med udgivelsen er der fremlagt en fornem dokumentation på det bedste inden for træskibsbygning, et kapitel i dansk søfart har hermed fået et fornemt mindesmærke.

Henrik Fode

Landsarkivet for Nørrejylland og hjælpemidlerne til dets benyttelse. En oversigt. 1. bind ved Hans H. Worsøe. 272 s. – 2. bind ved Poul Rasmussen. 261 s. (Landsarkivet for Nørrejylland, 1980-81).

Rigsarkivet og hjælpemidlerne til dets benyttelse. En oversigt. I, 1.-2. halvbind. Redigeret af Wilhelm von Rosen. (Rigsarkivet/G.E.C. Gad, 1983). 982 s., 268,40 kr.

Danmarks arkiver. Historie, funktioner, fremtid. (Rigsarkivet/G.E.C. Gad, 1982). 168 s., 134,20 kr.

Som tidligere landsarkiverne for Sjælland og Fyn har nu også Rigsarkivet og Landsarkivet for Nørrejylland udsendt en oversigt over de pågældende arkiver samt hjælpemidlerne til deres benyttelse. For Rigsarkivets vedkommende drejer det sig om en afløsning for Kr. Erslevs oversigt af samme titel fra 1923 – for det nørrejyske landsarkiv har der ikke tidligere eksisteret en tilsvarende samlet oversigt. Det siger sig selv, at der under alle omstændigheder er tale om nyttige publikationer i form af indgangsnøgler til de store arkivmængder.

Dog er det ikke helt klart, hvilke brugergrupper man sigter mod at nå.

Oversigten over landsarkivet er opdelt således, at bind 1 omhandler amtsadministrationen, den finansielle administration, den retlige administration og den kommunale administration, mens bind 2 indeholder den gejstlige administration plus en række andre – i mange tilfælde små – arkiver, for eksempel sundhedsvæsen, social forsyning, brandforsikring, forskellige offentlige og private arkiver. For alle grupper gælder det, at afleveringer efter 1. januar 1975 principielt ikke er medtaget. Man får for hvert område oplysninger om administrationshistoriske forhold med henvisning til yderligere litteratur, om relevant materiale i andre arkiver, om kassationer, om eventuelle tidligere trykte registraturer (også trykt som for eksempel tidsskrift-artikler) og om seddelregistraturer. Desuden gives der en oversigt over ordningsplaner, over hvad der findes i landsarkivet (men naturligvis ikke så udførligt som i en registratur), over eventuelle udgivelser, over registre og regester. Endvidere kan der findes bemærkninger om arkivernes bevaringsmæssige tilstand, udlånsmuligheder og tilgængelighed. Det kan nævnes, at mange amtsarkiver er så medtaget af fugt og svamp, at de ikke kan sendes ud af huset. Alt er systematisk og overskueligt stillet op, men alligevel vil den benytter, der ikke i forvejen er godt inde i administrationshistorie og arkivbenyttelse, stadig have brug for hjælp fra mere indviede. Og man må under alle omstændigheder gøre sig klart, at man ikke her finder en afløser for de registraturer, der allerede i stort omfang er udgivet, da der selvfølgelig ikke er plads til, hvor der allerede findes registraturer, at gå i de detaljer, en arkivbenytter normalt vil have brug for. Det vil sige, at en første orientering i

den nye oversigt må følges op i de forskellige registraturer osv. Denne første orientering ville i øvrigt være blevet langt lettere for den ikke specielt sagkyndige, hvis oversigten havde været forsynet med noget så elementært som et sagregister eller et stikordsregister og måske også med en ordforklaringsliste over særlige arkivudtryk og administrative begreber.

Disse to ting findes i de to første halvbind af oversigten over Rigsarkivet, som i det hele taget har fået gjort mere ud af ekstraudstyret, og som allerede derved fremstår som mere gennemarbejdet og brugerorienteret. Af andre nyttige afsnit kan fremhæves et ganske lille et om »arkivhenvisning«, som på forbilledlig vis klargør, hvorledes korrekte henvisninger til arkivmateriale bør se ud (og ikke bør se ud), samt et stort generelt afsnit om hjælpemidler til arkivsøgning, der inddeles i 3(4) grupper: eksterne, arkivskabte og interne samt genealogiske og personalhistoriske. Som hovedprincip gennemgås alle Rigsarkivets arkivalier fra middelalderen til enevældens afslutning. Arkiver, for hvilke ministerialreformen i 1848 var uden betydning, er medtaget så langt op, som der er sket afleveringer, og der er også andre undtagelser, således som det fremgår af indledningen i bind I,1. Selve oversigten virker endnu mere systematisk og overskuelig end oversigten over det nørrejske landsarkiv, blandt andet fordi man hele vejen igennem efter de administrationshistoriske gennemgange holder sig til en ensartet strukturering: *registrering, indhold, hjælpemidler og registratur*. På trods af de anførte forskelle er der i begge tilfælde tale om gennemarbejdede og yderst nyttige publikationer. Men som ovenfor anført betyder deres oversigtsmæssige karakter, at arkivbenytterten ikke ved at bruge dem fritages for som tidligere at be-

nytte registraturer på arkivernes læsesale eller på de videnskabelige biblioteker.

Hensigten med Danmarks arkiver, den sidste af de publikationer, der skal omtales her, er angiveligt at afløse Axel Linvalds Dansk Arkivvæsen fra 1933, der naturligvis nu er ganske utilstrækkelig på centrale punkter. Danmarks arkiver udspringer dog tilsyneladende af større ambitioner end den gamle oversigt, hvilket ses af undertitlerne på de to bøger. Linvald nøjes med »Historie, Organisation og Virksomhed«, mens Danmarks arkiver som undertitel har *Historie, funktioner, fremtid*. Det er imidlertid ikke ganske klart, hvad hensigten med bogen egentlig er, eller hvilke læsere den sigter imod. Er det en statusopgørelse over det danske arkivvæsen skrevet af en række af arkivvæsenets ledende folk, eller er det primært en udgivelse, der skal vise omverdenen, hvilke problemer det danske arkivvæsen står over for at skulle løse med utilstrækkelige midler? Af indholdet kan nævnes kapitler om arkiverne i dag, arkivernes historie, de enkelte arkiver samt en række tematisk ordnede kapitler, der tager interessante og relevante problemer op. Desværre skæmmes bogen af, at redigeringen ikke har været stramt nok, således at der forekommer mange unødvendige gentagelser og overlapninger.

Tove Elklit